

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

1. INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP). URL: <https://www.intosai.org/focus-areas/audit-standards.html> (дата звернення 25.11.2024)
2. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 року № 576-VIII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19%20#Text> (дата звернення 26.11.2024)

Наталя ЄРШОВА

доктор економічних наук, професор

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

**БАГАТОЦІЛЬОВИЙ ХАРАКТЕР ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ:
БЮДЖЕТУВАННЯ І ЙОГО «МОЖЛИВОСТІ» В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ
НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ**

Зміни управлінських завдань обумовлені контекстом майбутніх перспектив, оскільки «довгострокове бачення» задає імпульс для розвитку підприємства. Бюджетування як інструмент управлінського обліку в контексті управління ресурсами, їх контролю та планування стає усі більш затребуваним. Дійсно, формальні кількісні плани, відомі як операційні бюджети, добре вивчені та позитивно зарекомендували себе в управлінському обліку [1-3]. В рамках науково-дослідної теми «Аналітичні методи та інструментарій оцінки прийняття фінансових рішень суб'єктів господарювання в умовах глобальної нестабільності та підвищених ризиків» (№K5708 наказ НТУ «ХПІ» №377 ОД від 24.09.2024 р.) проведено опитування щодо основних цілей бюджетування у фокусі особливостей діяльності компаній. Наша вибірка складалася з менеджерів вищої ланки та керівників підприємства м. Харкова (без урахування масштабів діяльності, виду економічної діяльності та розміру підприємства) (рис. 1).

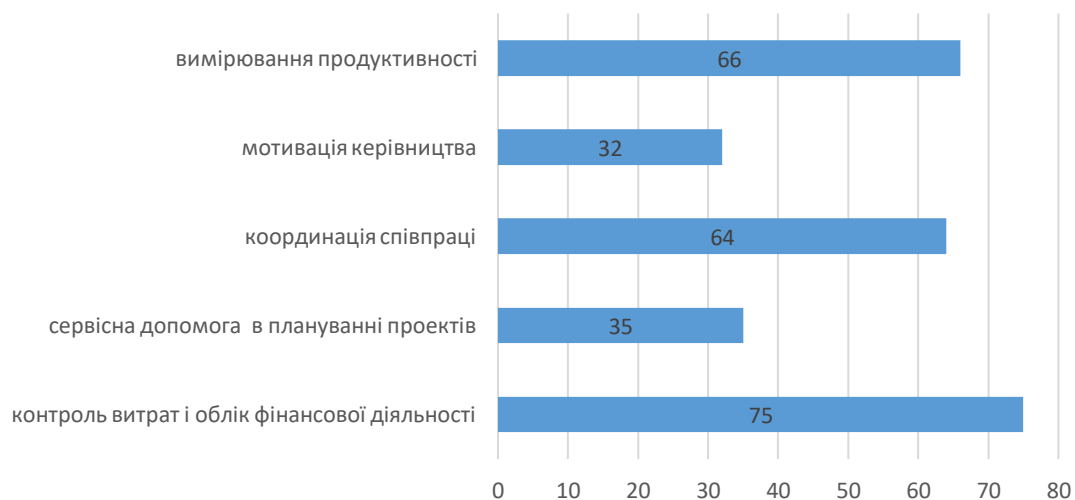

Рис. 1. Результати опитування щодо основних цілей бюджетування з точки зору практичного використання на підприємствах в умовах глобальної нестабільності та

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

підвищених ризиків

Узагальнимо та надаймо експертну оцінку результатам опитування. Контроль витрат і облік фінансової діяльності вказали як ціль бюджетування 75% респондентів, сервісну допомогу в плануванні проектів – 35 %. При цьому, респонденти вказали, що практика складання бюджету це ідеальний спосіб фінансової підготовки. Далі, координація співпраці визначена ціллю бюджетування у 64% опитаних. Керівники та менеджери зазначили, що об'єктивно, оскільки бюджет стосується благополуччя підприємства в цілому, то у процесі бюджетування мають брати участь усі відділи та команди, які працюють. Мотивація керівництва – 32% полягає, на думку респондентів, у підтримці ініціативи бюджетування, підвищенні їх відповідальності за стабільне виконання бюджету. Цілі – вимірювання продуктивності – віддано 66% голосів респондентів. В цьому контексті бюджетування дає вам змогу дивитися на фінансові показники та визначати, чи досягає підприємство своїх цілей. На питання: «Який взаємозв'язок між бюджетуванням та фінансовим прогнозуванням?». Респонденти вказали, що у випадку виникнення проблем з грошовим потоком, вони, як керівники, зможуть дізнатися про це на ранній стадії. До того ж вони будуть мати своєчасну відповідь на питання: «Що виникне, якщо зміняться ринкові умови і бізнесу доведеться вирішувати проблеми пізніше?». Отже, складання бюджету є ідеальним способом підготовки фінансових рішень суб'єктами господарювання.

Важливість бюджетування підтверджена подальшими результатами опитування бухгалтерів підприємств, що було результатом виконання проміжних завдань НДР «Аналітичні методи та інструментарій оцінки прийняття фінансових рішень суб'єктів господарювання в умовах глобальної нестабільності та підвищених ризиків» (табл. 1).

Таблиця 1.

Фокус бюджетування (за результатами опитування), % від кількості опитаних

Фокус бюджетування	Респонденти – бухгалтери підприємств*			Загальний результат
	1	2	3	
Виокремлення та обґрунтування величини ресурсів	10,8	4,5	1,2	16,5
Застосовуються лише фінансові бюджети	6,5	1,2	0,9	8,6
Детальний аналіз та контроль в розрізі центрів відповідальності	5,4	8,2	-	13,6
Складання інвестиційного бюджету з урахуванням можливих ризиків	9,6	2,4	4,2	16,2
Аналіз доходів і витрат	12,4	6,7	11,4	30,5
Бюджетування не використовується	2,1	12,5	-	14,6
Загальний результат	46,8	35,5	17,7	100

**1– виробничі підприємства, 2– сфера торгівлі, 3- некомерційні підприємства, включаючи бюджетні установи)*

Результати опитування бухгалтерів підтверджують важливість аналізу доходів і витрат 30,5 % для діяльності різних підприємств (табл. 1), при цьому саме для виробничих підприємств та некомерційних (у тому числі, бюджетних) це є найбільш актуальним. Дійсно,

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

для виробничих підприємств важливо контролювати ресурси, на що вказали 10,8% опитаних. Детальний аналіз та контроль в розрізі центрів відповідальності визначився як найбільш актуальний та більш використовуваний на торгівельних підприємствах (8,2%).

Бухгалтери вказали на зв'язок між довгостроковими планами та бюджетуванням, у тому числі:

– за умов, що підприємство використовує інноваційну стратегію і наближається до зростання продажів через випуск нових (інноваційних) продуктів, то її фінансування НДДКР буде більшим;

– за умов, що підприємство обирає стратегію експансії на зарубіжні ринки, то її фінансування нової маркетингової стратегії буде більшим;

– за умов, що підприємство слідує чіткій стратегії лідерства за витратами, її капітальні вкладення мають ретельно контролюватися.

Список використаних джерел

1. Transformation of economics, finance and management in the context of world globalization : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2023. 424 p.

2. Khymych, I., Riznyk, N. Financial and economic analysis of enterprises: a foundation for projecting positive outcomes in crisis conditions. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 2024. 3(1), 62–71. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240301.06>.

3. Iershova N., Kryvytska O., Kharchuk, Yu. Accounting and Analytical Information Formation by Business Entities under Conditions of Sustainable Development Concept Realization. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice*. 2021. No 2(37). 86-94. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.229931>.

Юрій КУЗЬМІНСЬКИЙ

доктор економічних наук, професор
Державний університет економіки і технологій,
Кривий Ріг, Україна

**ПРОФЕСІЙНИЙ СВІТОГЛЯД І КОМПЕТЕНТНІСТЬ БУХГАЛТЕРА
МАЙБУТНЬОГО**

Світогляд — форма самосвідомості людини. Він формується певними науковими знаннями, рівнем освіти людини, кількістю та якістю необхідної інформації [1].

Розглянемо питання освіти. Згідно Закону України «Про вищу освіту» є два цікаві визначення:

«компетентність - здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей;